

‘White Paper’ van NVvR en NVNG

Radiologen en Nucleair Geneeskundigen: samen verder

Achtergrond

De werkzaamheden van radiologen en nucleair geneeskundigen raken toenemend vervlochten. Dit proces is gestart met de komst van zogenaamde ‘hybride’ camera’s, camera’s met zowel een radiologische als een nucleair-geneeskundige component, zoals PET-CT, SPECT-CT en PET-MRI. Sommige onderzoeken die op deze camera’s uitgevoerd worden, bijvoorbeeld een combinatie van een PET met een diagnostische CT, zijn gebaat bij een geïntegreerde beoordeling en verslaglegging. Dit kan door een gezamenlijke inspanning van radioloog en nucleair geneeskundige, die beiden hun deel van het onderzoek beoordelen en verslaan, maar dit zou idealiter door één persoon verricht moeten worden. Ook op andere terreinen is er meer samensmelting tussen de specialismen: cardiale en musculoskeletale diagnostiek. Door samen te werken kan de beeldvormende diagnostiek naar een hoger niveau getild worden, waarbij de kliniek één verantwoordelijke en inhoudelijk volledig geschoolde beeldvormer heeft als aanspreekpunt.

De NVvR en NVNG hebben in 2013 besloten om de medisch-specialistische opleidingen tot Radioloog en tot Nucleair Geneeskundige samen te voegen tot één opleiding in alle beeldvormende technieken. De visie van de beide verenigingen is om niet de techniek of de modaliteit centraal te stellen, maar de patiënt en de aanvrager. De beeldvormer richt zich dan meer op het zorgpad/orgaansysteem dan op het apparaat waarin deze gespecialiseerd is. De verenigingen werken toe naar een imaging consultant functie van de toekomstige beeldvormer. Deze nieuwe gefuseerde opleiding (bekend onder de naam ‘Corona’) is in 2014 van start gegaan en zal in 2019 de eerste lichter ‘jonge klaren’ afleveren. Voor deze beeldvormers die zowel in radiologie als nucleaire geneeskunde geschoold zullen zijn, is gekozen voor de algemeen en internationaal bekende titel van Radioloog. Binnen deze opleiding is ‘Nucleaire Geneeskunde en Moleculaire Radiologie’ één van de acht differentiaties die opleidt tot de nieuwe categorie van ‘nucleair radiologen’.

Voorbereiding op komst van nucleair radiologen

Radiologen en nucleair geneeskundigen dienen 1 juli 2019 afspraken te hebben over de invulling van vacatures binnen de beeldvormende technieken. Uitgangspunt is dat vacatures die ontstaan door vertrek van een nucleair geneeskundige ingevuld zullen worden door een nucleair geneeskundige / nucleair radioloog en de overige posities door een radioloog met één of meer andere differentiaties. In onderling overleg kan hier, gelet op de reeds aanwezige expertise, het aanvraagpatroon en de werklustverdeling, van afgeweken worden. In ieder geval zal in elk ziekenhuis met nucleair-geneeskundige verrichtingen voldoende nucleair-geneeskundige / nucleair-radiologische expertise aanwezig dienen te zijn om kwaliteit en continuïteit van zorg te waarborgen.

Ter verduidelijking: de nucleair radioloog is een hybride radioloog die de nucleaire differentiatie heeft gedaan en ook algemene radiologie kan doen.

De NVvR en NVNG exploreren de mogelijkheden voor een intensievere organisatorische samenwerking, waarbij de optie van fusie, nadrukkelijk voor ligt.

Met de instelling van een nucleaire-radiologie-differentiatie binnen de radiologie-opleiding eindigt de nucleaire geneeskunde echter niet. Nog zeker 30 jaar zal de nucleaire geneeskunde als apart medisch specialisme met een eigen register voor Nucleair Geneeskundigen blijven bestaan. Daarnaast is het in internationaal opzicht, met name op het gebied van research, van belang om nucleaire geneeskunde als herkenbare entiteit te handhaven.

Cross-training

Klassiek geschoolde radiologen en nucleair geneeskundigen wordt de mogelijkheid geboden om zich te bekwamen én een deelcertificaat te behalen in geselecteerde onderzoeken in het andere vakgebied. Zo kunnen nucleair geneeskundigen onder supervisie van een radioloog expertise opdoen in het beoordelen van CT scans die verricht worden in het kader van PET-CT en SPECT-CT. En vice versa kunnen radiologen zich bekwamen in PET en SPECT als onderdeel van hybride diagnostiek. Nucleair geneeskundigen en radiologen kunnen elkaar dus gaan opleiden: 'cross-training'. Voor het behalen van een deelcertificaat is het volgen van onderwijs en het onder supervisie uitvoeren, beoordelen en verslaan van een vastgesteld aantal scans vereist. Deze vereisten zijn vastgelegd in door de beroepsverenigingen geaccordeerde reglementen.

Radiologen en nucleair geneeskundigen spannen zich in om cross-training over-en-weer mogelijk te maken, bij voorkeur door radiologen en nucleair geneeskundigen binnen één ziekenhuis. NVvR en NVNG zijn geen voorstander van het 'buiten de deur' verslaan van onderzoeken om een deelcertificaat te behalen. Wanneer de opleiding binnen het eigen ziekenhuis geregeld kan worden, zal een toekomstige samenwerking ook vruchtbaar zijn. In veel situaties zal het niet nodig zijn om alle radiologen en nucleair geneeskundigen te cross-traineren, de behoefte wordt onder meer bepaald door het aantal hybride onderzoeken. Het verdient aanbeveling te werken in koppels, om radioloog en nucleair geneeskundige één op één uit te ruilen en op te leiden.

Het hoeft echter niet bij deze technieken te blijven. Botscans en cardiologische onderzoeken lenen zich bij uitstek ook om "hybride" aangeleerd te worden door radiologen en nucleair geneeskundigen.

Samenwerking

In veel ziekenhuizen werken radiologen en nucleair geneeskundigen al succesvol samen. Echter niet in alle ziekenhuizen verloopt de samenwerking vlekkeloos, reden voor NVvR en NVNG om richting en tempo van de gewenste ontwikkelingen in een White Paper vast te leggen en hierbij tips/tools aan te bieden voor een constructieve samenwerking.

De redenen waarom een goede samenwerking niet van de grond komt zijn divers, maar lijken niet fundamenteel. In de meeste gevallen zijn dit lokale problemen, soms met een uitgebreide voorgeschiedenis. In een door de NVNG onder de leden uitgevoerde enquête werden onder andere genoemd de ongelijkwaardige organisatie, cultuurverschillen, financiële redenen en problemen met de compensatie van diensten.

Visie

De NVvR en NVNG willen de samenwerking van radiologen en nucleair geneeskundigen op de werkvloer bevorderen. Niet alleen de hierboven beschreven technische ontwikkelingen noodzaken tot meer samenwerking, ook de toenemende rol van beeldvormende diagnostiek in multidisciplinair overleg (MDO's) maakt samenwerking essentieel: waar voldoende expertise in elkaars vakgebied bestaat, kan volstaan worden met deelname van één specialist. Dit komt zowel de kwaliteit als de doelmatigheid van beeldvormers in MDO's ten goede.

De noodzakelijke expertise in elkaars vakgebieden kan alleen verkregen worden indien de bereidheid bestaat om elkaar op te leiden en samen te werken.

Verder is een gezamenlijk uitgewerkt visieplan nodig over hoe de afdeling functioneert met (hybride) radiologen en nucleair geneeskundigen. Het visieplan van de NVvR (De rol van de radioloog in 2020) kan hiervoor als leidraad gebruikt worden.

Het fuseren van radiologie en nucleaire geneeskunde in één vakgroep kan een effectieve samenwerking bevorderen, maar is hiervoor niet noodzakelijk. Wel is het essentieel om werkbare afspraken met elkaar te maken over bijvoorbeeld cross-training, het aantrekken van nieuwe collegae en de verdeling van werkzaamheden en revenuen.

Samen op een afdeling werken bevordert de integratie. Het fysiek samenbrengen van afdelingen radiologie en nucleaire geneeskunde heeft de voorkeur als dit praktisch uitvoerbaar is. Een alternatief is het rouleren van werkplek, ook hierdoor worden de onderlinge contacten geïntensiveerd.

Een optimale ICT-omgeving, waarbij op elke werkplek zowel radiologische als nucleaire beelden beoordeeld kunnen worden is hiervoor een voorwaarde.

Richtlijnen

Organisatie

Er dienen afspraken te worden gemaakt over de organisatorische inbedding van beide disciplines in het ziekenhuis. Het is van belang dat beide specialismen zich voldoende gerepresenteerd weten in de organisatie van ziekenhuis en medisch specialistisch bedrijf (MSB).

Een gelijkwaardige positie van alle specialisten binnen de vakgroep is een voorwaarde voor goede samenwerking. Door het invoeren van secties binnen de vakgroep kan de nucleaire geneeskunde, die in aantal kleiner is dan de radiologengroep, optimaal vertegenwoordigd worden. Als bijlage 2 organogrammen die gebruikt kunnen worden als voorbeeld. De organisatie van de vakgroep is maatwerk, waarbij voor grote maatschappen een maatschapsmanager aan te raden is voor administratieve en organisatorische taken. Andere taken die verdeeld moeten worden zijn financiën, opleiding en onderzoek. Ook ICT (PACS en EPD) is een essentiële taak van de vakgroep. Door delegeren van verantwoordelijkheden naar secties of commissies kan slagvaardig worden gehandeld en wordt de vakgroep minder belast met grote vergaderingen.

Jaarlijkse evaluatie van de invulling van deze taken maakt de vakgroep transparant en bestuurbaar.

Financiën

Indien radiologen en nucleair geneeskundigen besluiten hun activiteiten in een gezamenlijke onderneming onder te brengen, geldt een principiële gelijkwaardigheid, met dezelfde

honorering. Bij voorkeur worden compensaties van bijvoorbeeld diensten in tijd verrekend en niet in geld.

Het wordt aanbevolen om alle specialisten in een vakgroep hetzij in loondienst hetzij in vrije vestiging aan te nemen.

Cultuur

Radiologie en Nucleaire Geneeskunde hebben, deels uit de aard van hun vak en deels historisch gegroeid, vaak een verschillende cultuur. Waar de radiologie van oudsher meer op productie van beelden en bijbehorende verslagen gefocust is geweest, heeft de nucleaire geneeskunde zich meer gericht op een consultfunctie voor poortspecialisten. Ook hier zien wij de specialismen naar elkaar toe groeien richting 'best-of-both-worlds'. Modellen als 'Value Based Health Care', De rol van de radioloog in 2020, en 'Imaging 3.0' bieden hier een bruikbaar kader.

Beide disciplines hebben geoptimaliseerde werkwijzen. Zij kunnen hierin veel van elkaar leren. Hierbij kan worden gedacht aan de (zelfstandige) rol van de laborant bij het uitvoeren van onderzoeken, het kwantificeren van gegevens en het structureel rapporteren daarvan, organisatie van routineproductie en de aanwezigheid of supervisie door een arts.

Omgangsvormen variëren tussen specialisten onderling, maar ook met laboranten. Dit lijkt niet specifiek voor de twee beroepsgroepen, ook lokaal en per sectie zijn er sterke verschillen in gewoontes, deels bepaald door traditie en groeps grootte.

Regelmatige gezamenlijke momenten met alle specialisten zijn goed voor het onderhouden van contacten, bijvoorbeeld door een dagelijkse bespreking waar alle locaties via videoverbinding aan deelnemen. Het creëren van gezamenlijke tradities, zoals uitzwaaien van arts-assistenten of collega's of een nieuwjaarsborrel zijn gelegenheden voor informele contacten. Een jaarlijks overleg met de sectie of het bestuur is een goede voorbereiding op het schrijven van een visieplan. Hierbij kan ook de persoonlijke ontwikkeling van individuele specialisten aan bod komen.

Ondersteuning

Mocht het niet lukken om samen tot afspraken te komen, dan is de eerste stap een overleg met msb en raad van bestuur van de eigen instelling. Als conflicten lokaal niet op te lossen zijn, dan is het mogelijk om vanuit de beroepsverenigingen NVvR en NVNG advies te krijgen. Daartoe dient een verzoek ingediend te worden bij de besturen van beide verenigingen met een heldere beschrijving van de onderwerpen waarop men van mening verschilt, met onderbouwing van de standpunten. Dit verzoek wordt bij voorkeur door beide specialismen in het ziekenhuis ondersteund en indien dit niet mogelijk is, vergezeld van een korte verklaring waarom het verzoek éézijdig is. Ook indien het verzoek door slechts één partij ingediend wordt, is een onderbouwing van beide conflicterende standpunten wenselijk. Na ontvangst van het verzoek zullen de besturen in onderling overleg beoordelen welke actie adequaat is, en de indiener van het verzoek hiervan op de hoogte stellen.

Vastgesteld in Bestuurlijk Overleg NVvR/NVNG d.d. 26 september 2017

Bijlage

Twee praktijkvoorbeelden van een geïntegreerde organisatie

Sectiestructuur

Afdeling Radiologie en Nucleaire Geneeskunde

Afdelingshoofd (Radioloog of Nucleair Geneeskundige)

Managementteam (Afdelingshoofd, Sectiehoofden, etc.)

Sectie Cardiothoracale en Mammaradiologie

Sectiehoofd (Radioloog)

Sectie Abdominale en Kinderradiologie

Sectiehoofd (Radioloog)

Sectie Interventieradiologie

Sectiehoofd (Radioloog)

Sectie Nucleaire Geneeskunde en Moleculaire Radiologie

Sectiehoofd (Nucleair Geneeskundige)

Sectie Neuro- en Hoofd-halsradiologie

Sectiehoofd (Radioloog)

Sectie Musculoskeletale radiologie

Sectiehoofd (Radioloog)

Portefeuillestructuur

